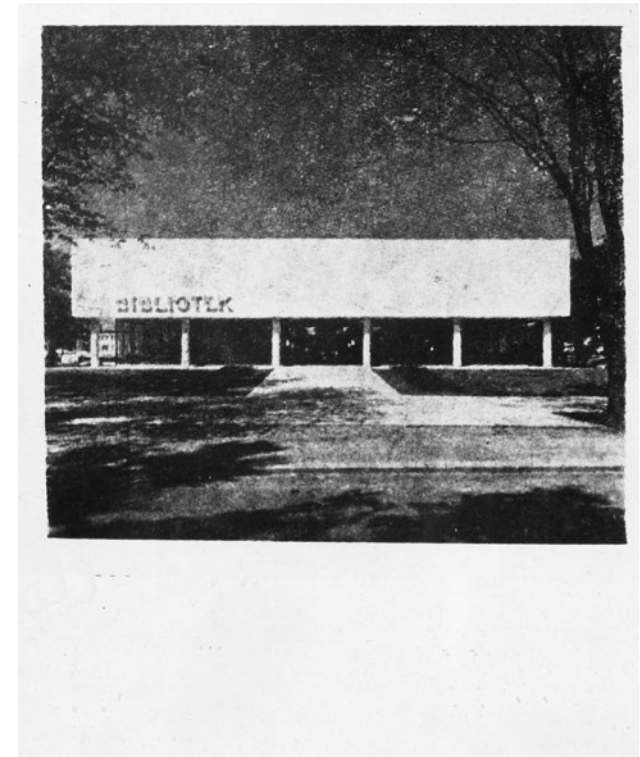

DAINIUS LIŠKEVIČIUS

LABYRINTHUS

www.youtube.com/watch?v=b2S-y_2NdhI

ATSITIKTINIAI PROCESAI¹

Pirmą šios sekos elementą man pakišo atsitiktinumas.²

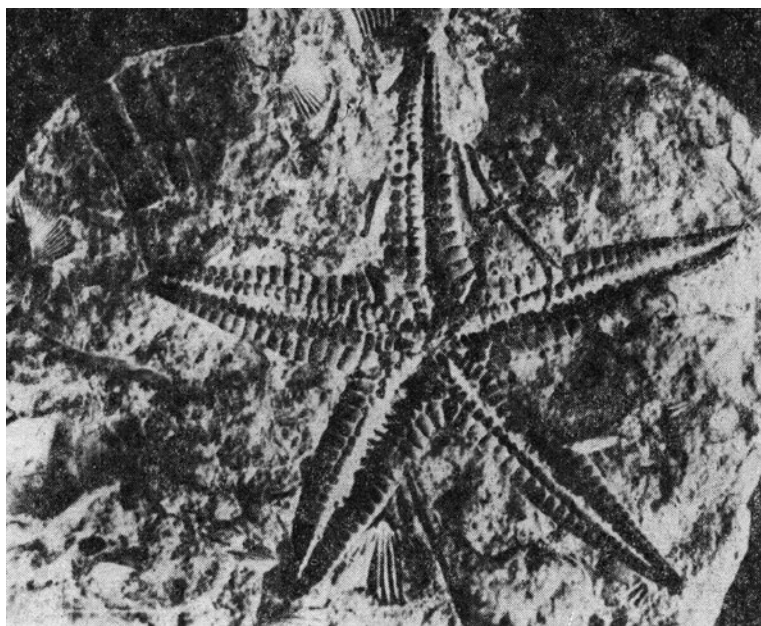
Fizinis pasaulis sustojo.³

Prancūzijos Alpės. France3.fr paviešino dalį lietuvių alpinisto siųstos SMS žinutės turinio. Joje esą nurodoma, kad 3,9 km aukštyje įstri-gęs lietuvis nuo šalčio gelbėjosi išsikasęs duobę sniege. Nuotrau-kos, padarytos virš kalnų, atskleidė, kad vienas lietuvis negyvas. Jis mirtinai sušalo išsikastoje duobėje sniege. Kol kas nežinoma, kas nutiko antram dingusiam alpinistui. Tuo metu Lietuvos alpi-nizmo asociacija praneša, kad gelbėtojų sraigtasparnis į pavakarę buvo pakilęs ir priartėjęs prie Les Droites viršūnės, kur ~3900 m aukštyje buvo pastebėtas raudona striuke vilkintis žmogus.⁴

(.....)⁵

– Jūsų labirinte trimis linijomis per daug, – pagaliau tarė jis. – Žinau graikų labirintą, kurį sudaro viena vienintelė linija – tiesė.⁶ Nauji bei neįsivaizduojami matavimai užgožtų dabartinės tvarkos vaizdą, ir įvairialygiai „nereikalingumai“, susiję su „vienakrypte egzistencija“, išnyktų.⁷

Pradžia turi savyje paslėpusi pabaigą.⁸

Ten

GALITE PASIKLYSTI⁹

Ir mes įžengėme pro vartus į Užmirštus Reikalus.¹⁰

Trylikto taško projekcijos¹¹

Aš esu ne čia.¹²

„Ko tu nori? – vienas žaidėjas paklausė kito. – Ar tu apskritai dar ko nors nori?“ – „Taip. Aš noriu tęsinio. Man nepaprastai įdomu, kas bus toliau.“

„Kas? Su kuo?“

„Su manim. Su mumis. Su mano istorija. Su mūsų istorija. Tik mums reikės ką nors padaryti. Čia turiu galvoje nebūtinai panirimą į jūros gelmes arba kopimą į Himalajus.“¹³

Jis visą laiką tarsi gaudavo kažkokią žinią ir pradėdavo tvirtinti: čia ne aš.¹⁴

Prie mūsų priėjo įNIRTIS. Man nebuvo ypač malonu jį matyti.¹⁵ Bet tai dar nereiškia, kad jis buvo pernelyg nelaimingas (nors jam pačiam, tarp kitko, taip atrodė, bet juk kiekvienas žmogus jam tekusias kančias laiko didžiausiomis).¹⁶

Neabejojau, kad pakliuvau tarp keistų žmonių.¹⁷ Dešimtą vakaro čia apsireiškia Tylos dievas, ir vargas tam, kas jo negerbia.¹⁸

– Tai nieko nereiškia. Jūs nežinote nei dienos, nei valandos.

– Tai tiesa.¹⁹

Negyvelis buvo beveik nuogas, natūralaus dydžio, natūralių spalvų, be to, glazūruotas, tad kiekviena Kristaus dalis, beje, puikiai iškalta skulptoriaus, įgavo papildomo blizgesio.²⁰ Veidrodžių skulptūroje atsispindi viskas – reikia tik ilgėliau prie jos pastovėti ir negalvoti apie nieką kitą, išskyrus veidrodžius, bet privalu būti atsargiam ir nieko iš veidrodžių neprašyti. Jie turi tiesiog išsipildyti.²¹

Ant stalo, kuris vis dar stovėjo toje pačioje vietoje ant pakylės, gulėjo kelios knygos.²² Vis dėlto didžiumos jo rašinių, paliktų bibliotekoje, negalima pavadinti melu ar nedorais išsisukinėjimai. Tai greičiau primena Biblijos palyginimus. Žmogaus Sūnus juos vartojo dėl to, kad bijojo Dievo, nes šis jį būtų nubaudęs, jeigu būtų sakęs teisybę.²³

– Ar galima pavartyti tas knygas? – paklausė K. ne tiek iš didelio smalsumo, kiek dėl to, kad šis žygis nenuėitų visai veltui.²⁴

– Yra žmonių, – tarė jis, – kurie vadina tai energija, bet teisingas pavadinimas yra omniumas, nes viso to vidinė potencija labai pranoksta ten glūdinčią energiją, kad ir kokia ji būtų. Omniumas yra svarbiausia vidinė esmė, slypinti visa ko branduolio pradžioje, ir ji niekad nesikeičia.²⁵

– Palikau tuščių vietų skaičiams.²⁶

Mano sielos nedrumstė joks debesėlis, joks slogulys, ir man atrodė, kad jau įvyko visi mano norai ir troškimai.²⁷ Ramybė. Ramybė. Nebejaučiu laiko tėkmės, jo prisilietimo. Ant lubų regiu vaizdus.²⁸ Aš regiu ateitį. Ir kodėl ji turėtų išsipildyti?²⁹

Mano regėjimo lauke pasirodė keli siluetai. Slepami tamsos apėjo laukimo salę, nešini kartono dėže, kurioje tilptų didelis šaldytuvas.³⁰ Tegu viskas būna trijų matavimų ir tegu niekas nepastebi nė vieno paslėpto veidrodžio ar ekrano, kuriančio šią žavingą iliuziją. Tegu per tą laiką viskas būna gerai.³¹

...nesuklysi pasakęs: žmogus pagal savo galimybes sukūrė ne blogiau kaip Dievas, kurį jis tiki.³²

Poeto žalia kauke pranašystė neapgavo.³³

Daugiausia už kokių trijų šimtų metrų.
Penkios šešios minutės kelio.³⁴

Bugarachas, kuriame gyvena vos 189 žmonės, yra ramus žemdirbių kaimelis pietrytiniame Prancūzijos Aude regione. Jis įsikūręs Pic de Bugarach kalno, kuris yra aukščiausias Corbières vynuogynų regiono kalnas, papėdėje. Tačiau paskutinius kelis mėnesius į kaimą plūsta grupės ezoterikos mylėtojų, manančių, kad kalne slapstosi ateiviai. Jie tiki, kad nežemiškų civilizacijų atstovai tūno didžiulėje įduboje už uolos ir laukia pasaulio pabaigos. Kai ji ateis, jie išskris iš Žemės, su savimi pasiėmę kelis žmones.

Kai kurie žmonės tiki, kad civilizacija išnyks 2012 m. gruodžio 12 d. Jie mano, kad Pic de Bugarach yra vienas iš kelių šventųjų kalnų, kurių nepalies kataklizmai.⁹¹

– Ir jis gulėjo dar penkerius metus, žiūrėdamas į tą žemėlapi,
kol pamatė kelią į amžinybę.

– Amžinybę?

– Žinoma.

– O ar bus galimybė grįžti iš ten? – sušnabždėjau.

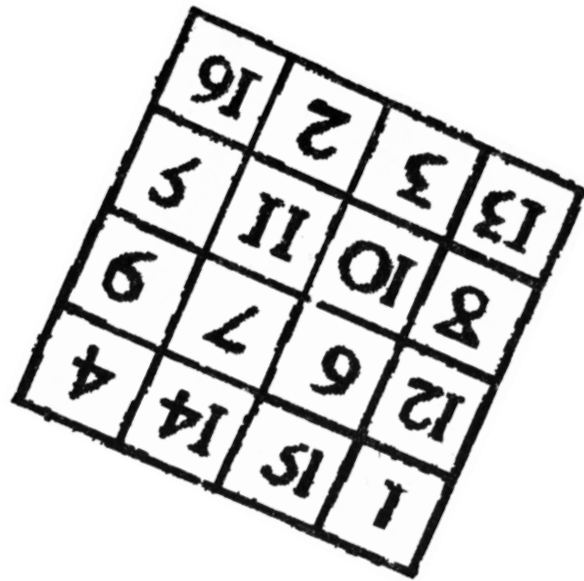
– Žinoma. Ten yra liftas.⁹²

- 1 Jonas Kubilius. *Tikimybių teorija ir matematinė statistika*. Vilnius: Mokslas, 1980, p. 192.
- 2 Jorge Luis Borges. *Fikcijos*. Sudarė ir parengė Stasys Goštautas. Iš ispanų k. vertė Valdas Petrauskas, Tomas Venclova, Stasys Goštautas ir kt. Vilnius: Baltos lankos, 2000, p. 111.
- 3 Ten pat, p. 120.
- 4 Informacija iš internetinio dienraščio *Delfi*. Interneto prieiga: <http://www.delfi.lt/news/daily/crime/skelbiama-kad-vienas-lietuvis-alpinistas-mirtinai-susalo.d?id=60581065#ixzz-2JrimTfwo> [žiūrėta: 2013-02-03].
- 5 Kobas Abė. *Žmogus-dėžė*. Iš japonų k. vertė Romualdas Bajarūnas. Vilnius: Vaga, 1991, p. 115.
- 6 Jorge Luis Borges. *Fikcijos*, p. 113.
- 7 Flann O'Brien. *Trečiasis policininkas*. Iš anglų k. vertė Antanas Danielius. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2002, p. 115.
- 8 Martin Heidegger, Hans-Georg Gadamer. *Meno kūrinio ištaka*. Iš vokiečių k. vertė Tomas Sodeika, Jurga Jonutyte. Vilnius: Aidai, 2003, p. 82.
- 9 Richard Brautigan. *Arbūzų cukruje*. Iš anglų k. vertė Saulius Repečka. Kaunas: Kitos knygos, 2005, p. 82.
- 10 Ten pat, p. 82.
- 11 Įvadinė parodos, vykusios *Artifex* galerijoje 2013 m., pavadinimas.
- 12 Peras Ulovas Enkvistas. *Išguitas angelas. Kapitono Nemo biblioteka*. Iš švedų k. vertė Zita Mažeikaitė. Vilnius: Alna litera, 1994, p. 43.
- 13 Peter Handke. *Tamsią naktį išėjau iš tylių namų*. Iš vokiečių k. vertė Laurynas Katkus. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2000, p. 38.
- 14 Peras Ulovas Enkvistas. *Išguitas angelas*, p. 43.
- 15 Richard Brautigan. *Arbūzų cukruje*, p. 83.
- 16 Hermann Hesse. *Stepių vilkas*. Iš vokiečių k. vertė Zita Mažeikaitė. Vilnius: Lietuvos rytas, p. 43.
- 17 Flann O'Brien. *Trečiasis policininkas*, p. 43.
- 18 Chulijas Kortasaras. *Žaidžiame klases*. Iš ispanų k. vertė Valdas Petrauskas. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 1993, p. 9.
- 19 Žanas Luji Kiurtisas. *Mąstanti nendrė*. Iš prancūzų k. vertė Rožė Jankevičiūtė. Vilnius: Vaga, 1985, p. 43.
- 20 Peter Handke. *Tamsią naktį išėjau iš tylių namų*, p. 84.
- 21 Richard Brautigan. *Arbūzų cukruje*, p. 123.
- 22 Francas Kafka. *Procesas. Pilis. Novelės*. Iš vokiečių k. vertė Antanas Gailius. Vilnius: Vaga, 1994, p. 43.
- 23 Pamesta citata.
- 24 Francas Kafka. *Procesas. Pilis. Novelės*, p. 43.
- 25 Flann O'Brien. *Trečiasis policininkas*, p. 133.
- 26 Pamesta citata.
- 27 Knut Hamsun. *Badas. Panas. Viktorija*. Iš vokiečių k. vertė Vytautas Petrauskas. Vilnius: Lietuvos rytas, 2006, p. 43–44.
- 28 Jean-Paul Sartre. *Šleikštylys*. Iš prancūzų k. vertė Alina Kiliesaitė. Vilnius: Vaga, 2002, p. 43–44.
- 29 Ten pat, p. 43.
- 30 Kobo Abe. *Kengūros sąsiuvinis*. Iš prancūzų k. vertė Galina Baužytė-Čepinskienė. Vilnius: Versus aureus, 2005, p. 155.
- 31 Rėjus Bredberis. *Pradžios pabaiga*. Iš anglų k. vertė Nijolė Chijenienė. Vilnius: Vytury, 1989, p. 43–44.
- 32 Joris-Karl Huysmans. *Atvirkščiai*. Iš ispanų k. vertė Diana Bučiūtė. Vilnius: Vaga, 2008, p. 43.
- 33 Kobo Abe. *Kengūros sąsiuvinis*, p. 43.
- 34 Ten pat, p. 42.

- 35 Užrašai iš D. L. sąsiuvinio.
- 36 Peteris Handkė. *Kairiarankė moteris. Vartininkas bijo vienuolikos metų baudinio*. Iš vokiečių k. vertė Laima Jutelytė. Vilnius: Vaga, 1980, p. 190.
- 37 Ten pat, p. 67.
- 38 Džoizas Keris. *Iš pirmų lūpų*. Iš anglų k. vertė Lilija Vanagienė. Vilnius: Vaga, 1973, p. 76.
- 39 Ten pat, p. 77.
- 40 Valdas Papievis. *Ruduo provincijoje*. Vilnius: Vaga, 1989, p. 43.
- 41 Erichas Marija Remarkas. *Juodasis obeliskas*. Iš vokiečių k. vertė Osvaldas Aleksa. Vilnius: Vaga, 1986, p. 13.
- 42 Jorge Luis Borges. *Fikcijos*, p. 121.
- 43 Umberto Eco. *Paslaptingoji karalienės Loanos liepsna*. Iš italų k. vertė Inga Tuliševskaitė. Vilnius: Tyto alba, 2006, p. 43.
- 44 Stanislaw Lem. *Solaris*. Iš lenkų k. vertė Giedrė Juodvalkytė. Vilnius: Kitos knygos, 2014, p. 43.
- 45 365 Džen. Iš anglų k. vertė Jolanta Kriūnienė. Kaunas: Verba vera, 2004, p. 55.
- 46 Stanislaw Lem. *Solaris*, p. 139.
- 47 Ten pat, p. 138.
- 48 Peteris Handkė. *Vartininkas bijo vienuolikos metų baudinio*, p. 190.
- 49 Breimas Stoukeris. *Drakula*. Iš anglų k. vertė Kęstutis Šidiškis. Vilnius: Amžius, 1992, p. 224.
- 50 Peteris Handkė. *Kairiarankė moteris*, p. 68.
- 51 Peteris Handkė. *Vartininkas bijo vienuolikos metų baudinio*, p. 218.
- 52 Šventasis Raštas. Iš lotynų k. vertė Juozapas Jonas Skvireckas. Vilnius: Vaga, 1990.
- 53 Ovidijus. *Metamorfozės*. Iš lotynų k. vertė Antanas Dambrauskas. Vilnius: Vaga, 1990, p. 5.
- 54 Džekas Keruakas. *Kelyje*. Iš anglų k. vertė Irena Balčiūnienė. Kaunas: Šviesa, 1991, p. 13.
- 55 Ten pat, p. 43.
- 56 Užrašai iš D. L. sąsiuvinio.
- 57 Ben Schott. *Schotto įvairenybės*. Iš anglų, vokiečių k. vertė ir sudarė Rasa Drazdauskienė. Vilnius: Alma littera, 2009, p. 46.
- 58 Vienkartinis pramoginis laikraščio *Akcentai* priedas, rubrika *Verta žinoti*.
- 59 *Tibeto mirusiųjų knyga*. Iš tibetiečių k. vertė Algirdas Kugevičius. Kaunas: R. Anankos leidykla, 2004, p. 95.
- 60 Vienkartinis pramoginis laikraščio *Akcentai* priedas, rubrika *Verta žinoti*.
- 61 *Tibeto mirusiųjų knyga*, p. 95.
- 62 Birutė Rutkauskienė. Kokteiliai. Vilnius: Mintis, 1973, p. 109.
- 63 Ben Schott. *Schotto įvairenybės*, p. 19.
- 64 Peteris Handkė. *Kairiarankė moteris*, p. 67.
- 65 Vytautas Narvilas. *Eimu į Nepalą*. Vilnius: Vytury, 1990, parašas prie spalvotos fotografijos.
- 66 Fr. Grunewald. *Mediumizmas. Mįslingi dvasiniai reiškiniai*. K. S. vertimas. Utena: Indra, 1991, p. 11.
- 67 Ten pat, p. 6.
- 68 Stanislaw Lem. *Solaris*, p. 125.
- 69 Friedrich Nietzsche. *Stabų saulėlydis arba kaip filosofuojama kūju*. Iš vokiečių k. vertė Arvydas Šliogeris. Vilnius: Vaga, 2012, prieš-antraštinis p.
- 70 Felix Thürlemann. *Nuo vaizdo į erdvę. Apie semiotinę dailę tyra*. Iš vokiečių k. vertė Lina Kliaugaitė. Vilnius: Baltos lankos, 1994, p. 127–128.
- 71 Umberto Eco. *Sukurti priešą ir kiti proginiai rašiniai*. Iš italų k. vertė Inga Tuliševskaitė. Vilnius: Tyto alba, 2011, p. 49.
- 72 Peteris Handkė. *Vartininkas bijo vienuolikos metų baudinio*, p. 191.
- 73 Tadas Zaleskis. *Visata, gyvybė, žmogus*.

- Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1956.
- 74** Akselis Miuntė. *Knyga apie San Mikelę*. Iš anglų k. vertė Valentina Churginaitė. Vilnius: Vaga, 1991, p. 13.
- 75** Jonas Kubilius. *Tikimybių teorija ir matematinė statistika*, p. 358.
- 76** Jorge Luis Borges. *Fikcijos*, p. 111.
- 77** Flann O'Brien. *Trečiasis policininkas*, 2002, p. 113–114.
- 78** Jorge Luis Borges kartu su Margarita Guerrero. *Pramanytų būtybių knyga*. Iš ispanų k. vertė Linas Rybelis. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2008, p. 113.
- 79** Akselis Miuntė. *Knyga apie San Mikelę*, p. 43.
- 80** Jorge Luis Borges. *Fikcijos*, p. 77.
- 81** *Einsteino mintys*. Sudarė Alice Calaprice. Iš anglų k. vertė Jolanta Kriūnienė. Kaunas: Verba vera, 2002, p. 47.
- 82** Laslas Dala. *Kaip atsirado mašinos*. Iš rusų k. vertė Visvaldas Butkus. Vilnius: Vaga, 1971, p. 92.
- 83** Saulius Kanišauskas. *Kur Jūs, ateiviai iš kosmoso?* Vilnius: Mokslas, 1988, p. 95.
- 84** Stanislaw Lem. *Solaris*, p. 125.
- 85** Vytautas Narvilas. *Einu į Nepalą*, parašas prie spalvotos fotografijos.
- 86** Greihamas Grinas. *Garbės konsulas*. Iš anglų k. vertė Virgilijus Čepļiejus. Vilnius: Vaga, 1987, p. 13.
- 87** Džoisas Keris. *Iš pirmų lūpų*, p. 290.
- 88** Jogesvaras. *Jogos sistemos pradmenys*. Iš anglų k. vertė Vida Augustauskienė. Vilnius: Mokslas, 1986, p. 157.
- 89** Džoisas Keris. *Iš pirmų lūpų*, p. 51.
- 90** Euripidas. *Elektra*. Iš senosios graikų k. vertė Audronė Kudulytė-Kairienė. Vilnius: Charibdė, 2007, p. 43.
- 91** Informacija iš internetinio dienraščio *Delfi*. Interneto prieiga: <http://www.delfi.lt/news/daily/world/prancuzijos-kaimas-ku-ris-neva-vienintelis-islis-po-2012-m-pasaulio-pabaigos-bijo-turistu-antpludzio.d?id=39983979#ixzz3ERISXswF> [žiūrėta: 2010-12-22].
- 92** Flann O'Brien. *Trečiasis policininkas*, p. 150.

Jūs esate čia / Ten galite pasiklysti [1]

Rojus [2]

Sapnuotojas / Okeanas [3]

Laikas [4]

Žvilgsnis [5]

Bokštas [6]

H, HB, B [7]

Apskritimo studija [8]

Pavyzdžių rinkinys / Mandala [9]

Signalas / Jūros žvaigždė [10]

Šventasis kalnas [11]

Žemė / Virtual State [12]

Relikvija / DNA [13]

Pasaulio pažinimas [14]

Plunksna [15]

EXIT [16]

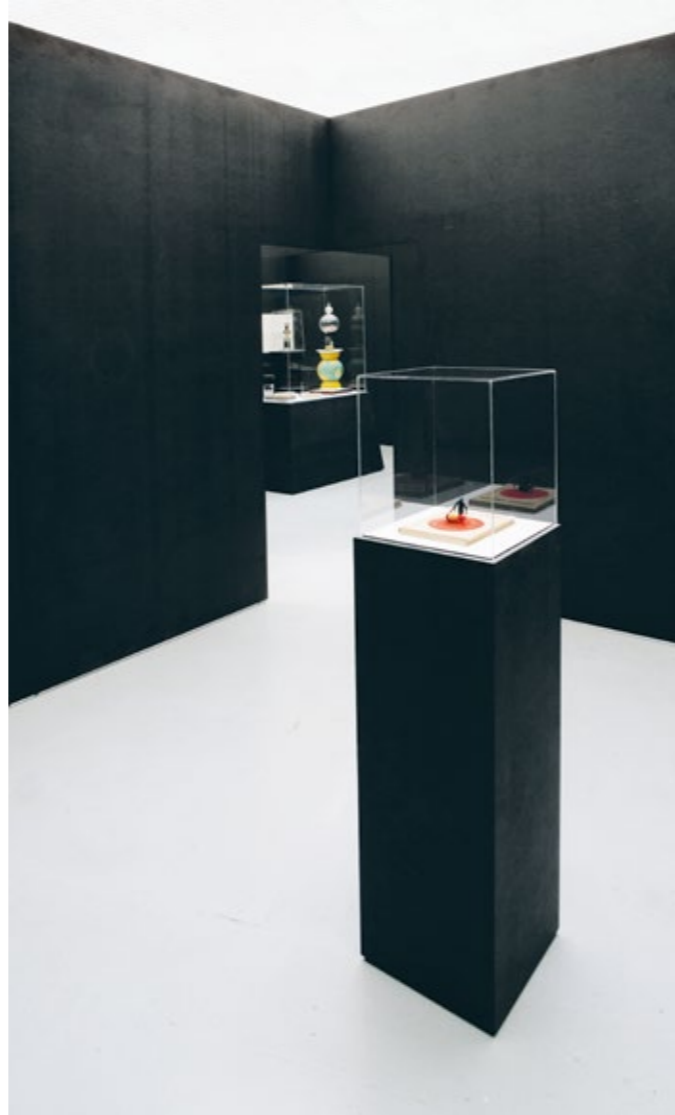

1

JŪS ESATE ČIA /
TEN GALITE PASIKLYSTI

YOU ARE HERE / YOU CAN GET LOST THERE

2

ROJUS

PARADISE

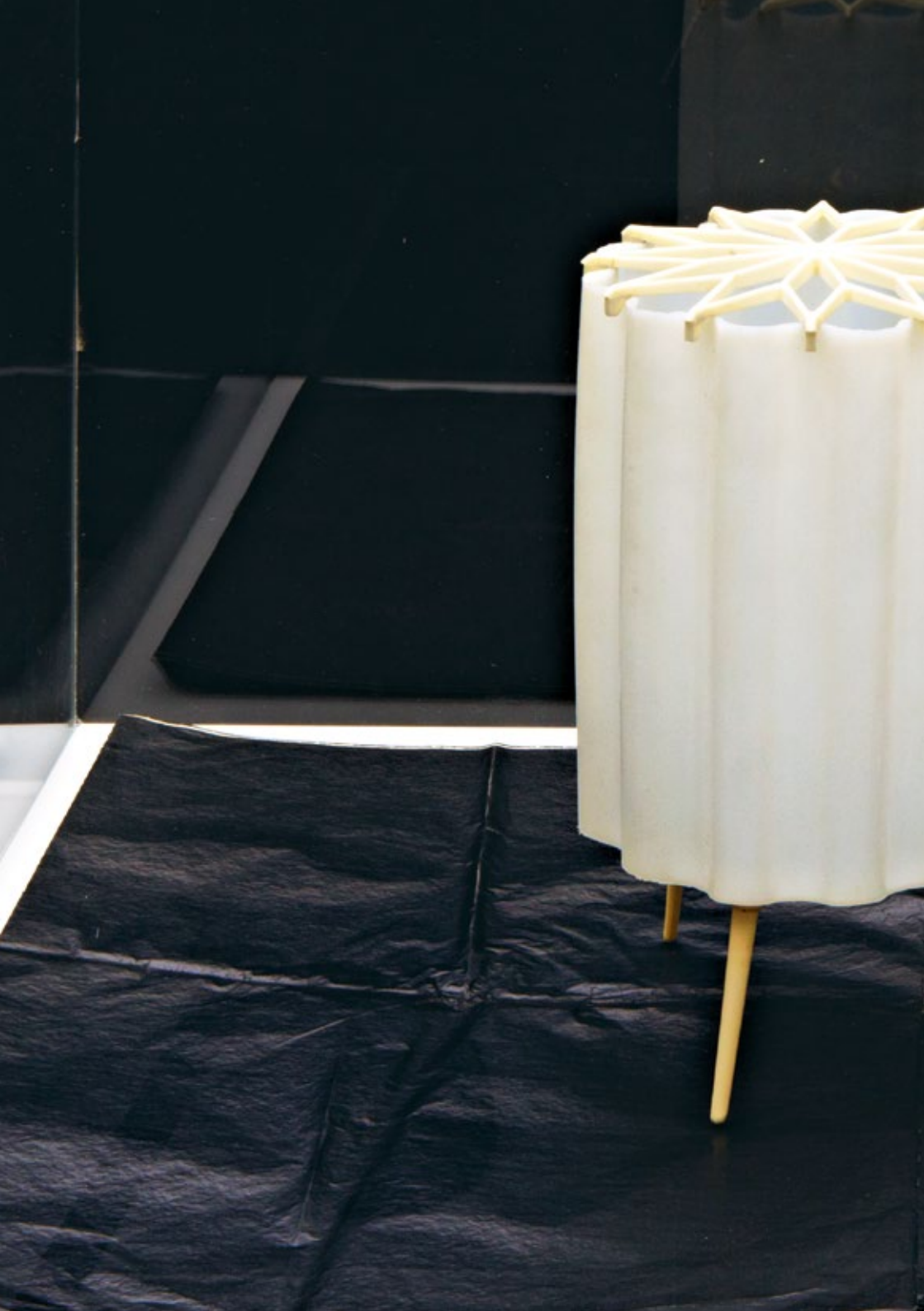

3

SAPNUOTOJAS /
OKEANAS

DREAMER / OCEAN

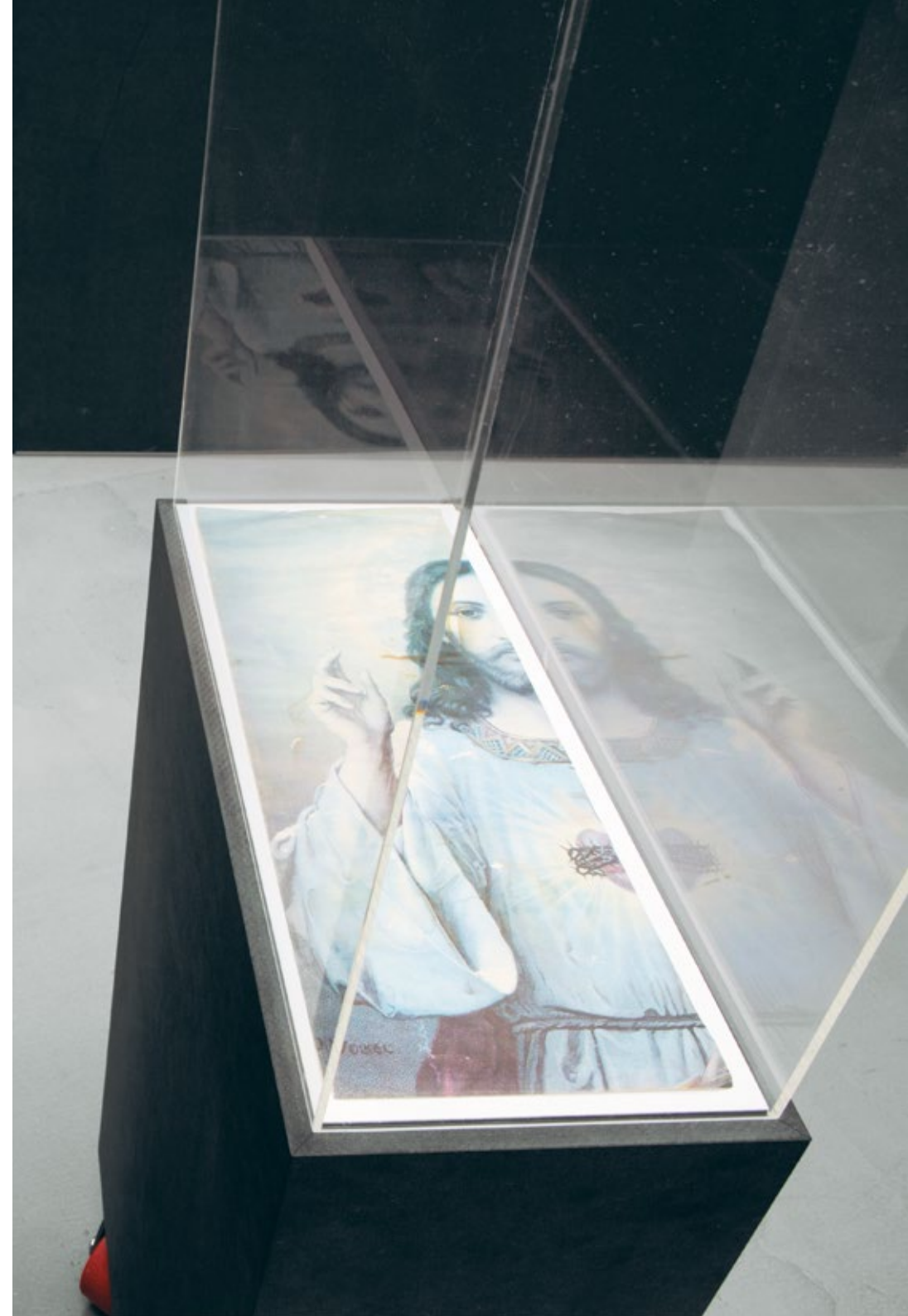

16

EXIT

EXIT

A	G	Ě	N	A	R	U	Š	Y	T	Ě	N	I	S	M	A	R	
Š	A	M	I	K	N	I	B	A	T	E	L	Š	Y	S	I	P	I
P	A	U	L	I	N	A	P	U	K	Y	T	Ě	A	S	U	R	M
A	B	A	Ž	A	C	I	N	B	N	R	K	N	T	T	E	V	Š
R	O	L	A	N	D	A	S	R	A	S	T	A	U	S	K	A	S
Č	A	A	L	O	A	K	U	R	S	S	S	N	N	U	S	H	B
T	O	J	A	N	A	R	A	Č	I	Ů	N	A	I	T	Ě	O	S
U	A	Č	Y	U	Ů	I	T	N	I	S	R	A	U	S	R	A	Ě
I	E	V	A	G	U	D	M	O	N	A	I	T	Ě	U	V	G	T
A	B	G	E	D	A	I	A	U	S	A	G	O	T	M	S	R	I
T	A	D	A	S	Z	A	R	O	N	S	K	I	S	I	R	U	A
K	A	R	O	L	I	N	A	R	Y	B	A	Č	I	A	U	S	K
A	I	T	Ě	L	M	D	A	A	T	S	A	K	E	M	U	A	E
R	E	I	N	R	A	U	D	S	Ě	S	L	T	C	K	O	S	Ž

NIEKAM NESAKYK, KUR VEDA LABIRINTAS

Agnė Narušytė
dailės kritikė

Dainiaus Liškevičiaus kūrinį „Labyrinthus“ geriausia patirti ir nieko nepasakoti¹. Pastebėjau, kad visi taip ir daro. Aptikę tamsiai pilką statinį, įeina pro artimiausią angą ir sustoja prie pirmojo eksponato. Kai kurie jį atpažįsta iš „Trylikto taško projekcijos“². Tai braižomosios geometrijos vadovėlis, ant kurio stovi kaubojus ir guli nurauta galva. Iš jos trykštantis kraujas jau išliejo skritulį viršelio iliustracijai, galva šypsosi. Aplink ant sienų kaba trys kalnų fotografijos. Jose nubrėžtas raudonas brūkšnys iš kalno veda į dangų ir atvirkščiai. Labirinto plane šis kambarys įvardytas taip: „Jūs esate čia / Ten galite pasiklysti“. Naivu manyti, kad toliau labirinte tyko tikri pavojai. Todėl niekas iš čia nepasuka atgal.

Įėjus ima veikti tamsiai pilka sienų spalva – ji praryja gylius ir atstumus, kuria iliuzijas. Angos atrodo kaip veidrodžiai, o vienas už kito stovintys daiktai – kaip netikslūs vienas kito

1 Šis tekstas parašytas Dainiaus Liškevičiaus parodos „Labyrinthus“ recenzijos pagrindu. Paroda vyko Šiuolaikinio meno centre 2014 m. pabaigoje–2015 m. pradžioje.

2 Tai pavadinimas parodos, 2013 m. vykusios galerijoje „Artifex“, Vilnius.

SPĖJIMAS

(Liškevičiaus labirinte)

Paulina Pukytė
rašytoja ir menininkė

Kas yra taškas? – Galva. (Susigėdusi?)
Kas yra kalnas? – Paveikslas. (Netikras?)
Kas yra geometrija? – Pojūtis. (Vienas?)
Kas yra rojus? – Dantys. (Visi?)
Kas yra mėlyna? – (Išblukus?) Žalia.
Kas yra laikas? – Ragai. (Nupiešti?)
Kas yra žvilgsnis? – Kiaušinis. (Viršum vandenu?)
Kas yra H? – Takas į kalnus. (Įtartinas?)
Kas yra B? – Tęsinys. (Su manim?)
Kas yra apskritimas? – Miegas. (Mirtis?)
Kas yra rupūžė? – Nuojauta. (Be išeities?)
Kas yra ratas? – Grėsmė. (Vakarykštė?)
Kas yra sėklos? – Chaosas. (Danguj?)
Kas yra garsas? – Žvaigždė. (Paskenduolė?)

Kas yra jūra? – Instinktas. (Kokteilis?)
Kas yra stabas? – Gėlė. (Fiore?)
Kas yra priešas? – Kauliukas. (Žaidimo?)
Kas yra plytos? – Impulsas. (Berlyne?)
Kas yra akmenys? – Mano vaizduotė. (Nejaugi?)
Kas yra rutulys? – Talentas. (Tavo?)
Kas yra durys? – Kvėpavimas. (Vėl?)
Kas yra kalno žemėlapis? – Garsas. (Tyloj?)
Kas yra kelias? – Taško hipotezė. (Šiandien?)
Kas yra kambarys? – Raudona. (Šviesa?)
Kas yra veidrodis? – Pusė. (Dvasia?)
Kas yra atvaizdas? – EXIT. (O jeigu ne ten?)
Pro debesis šviečiant geltonam mėnuliui. (Paveikslas.)

PAVIRŠIAI

Rolandas Rastauskas
poetas, dramaturgas, eseistas

mesjė iš Marė ilgas brū

„Žodžiai niekada nėra tinkami tobulai nusakyti savo turinius; jie tarsi armijos uniformos, į kurias įspraudžiami nerangūs paaugliški pašauktinių kūnai. Tačiau nebūna ir pernelyg paprastų žodžių; jie kunkuliuote kunkuliuoja aliuzijomis ir dviprasmybėmis, tarp jų vidinių ritmų ir rezonansų vyksta pavojingi susidūrimai. Taigi todėl galima tikėtis, kad žodžiai atskleis keblumą ir painiavą įvardinant dalykus – šių dalykų pretenzingumą ir komizmą.“

Alphonso Lingis¹

tik paviršutiniški ar lėkšti žmonės nuosekliai ieško gelmės daugtaškis ir vėl tas deprofundiškas balsas iš kolonėlių sakyklos kabelis slystantis kelių kartų alkūnėmis nušlifuo tu barviršiu ir atsimušantis į nebylių liudininkų sieną nelyginant į terakotinius smuklių karius kabliataškis o

¹ Alphonso Lingis. *Pavojingos emocijos*. Iš anglų k. vertė Ieva Skaržinskaitė. Vilnius: Poligrafija ir informatika, 2002, p. 101.

ATSPINDŽIO FENOMENOLOGIJA:

9 skyriaus pradžia

Tojana Račiūnaitė
meno istorikė

„Labirintas (sen. gr. λαβύρινθος) – kokia nors dvimatė arba trimatė struktūra su supainiotais takais, aklakeliais. Į labirintą patekęs žmogus gali greitai pasiklysti ir neberasti jokio išėjimo.“¹ Tai enciklopedinis „labirinto“ apibrėžimas, kuris pirmiausia akcentuoja jo vartojimą: „Į labirintą patekęs žmogus gali greitai pasiklysti“... Iš intencionaliosios pusės bandant apibrėžti šią erdviniam judėjimui skirtą struktūrą, reikia pasakyti, kad kuriant labirintą būtina suprojektuoti pa(si)klydimo ir (iš)ėjimo sąlygas². Todėl dažniausiai labirintai sudaromi iš panašių viena į kitą pereinančių struktūrų, nes paklaidinimo strategijoje svarbus vaidmuo tenka apgaulingam analogijos ar panašybės tarsi tapatybės veikimui. Viena kitą pro savo angas atveriančios pereinamos labirinto vietos siūlo rinktis, kur *eiti*, tačiau *išeiti* įmanoma tik vienu jo autoriaus numatytu būdu.

1 Labirintas, *Vikipedija*. Interneto prieiga: <https://lt.wikipedia.org/wiki/Labirintas> [žiūrėta: 2017-07-09].

2 Panašiai kaip formuluojant loginį uždavinį ar įmenant mįslę.

MOKYMASIS PAKLYSTI

Ieva Gudmonaitė
poetė, eseistė, menininkė

Kai atmerkiu akis, prieš mane – sienomis ribojama erdvė: tunelis. Kai užmerkiu akis, voko vidaus tamsoje mane iškart užklumpa susivijusių minčių raizgalynė. Išoriškai buvimas tunelyje slegia sienų spaudimu, o užsimerkusi tikiuos panirti į kokią nors erdvę, tobulesnę už šitą, tačiau pačios mintys ir jų kombinacijos tokios besivejančios ir klampinančios, ir – neturi pabaigos, jog tik dar labiau jaučiuosi pasiklydusi, nerandanti išėjimo, todėl tiek išorė, tiek vidus, skirtingai įtraukiantys į nesibaigiantį klaidžiojimą, nėra išėitis.

Ilgai besitrindama tankiais labirinto urvais, ilgai neradusi išėjimo galų gale pradėjau bandyti tame išsiugdyti bent kokį nors paklydimo malonumą – kaip kadais, kai palikusi namus ir mokyklą klaidžiodavau sulytomis gatvėmis, stebėdama balose atsispindinčius, dangaus mėlynę rėžiančius elektros laidus, pro langus stebėdama daugiaaukščiuose kaip labirintuose įstrigusius gyventojus – išlipus iš nesibaigiančios buities tunelio, kuris atrodytų kaip iš keptuvių, čiaupų, arbatinukų, tualetų kvapiklių, kilimų valiklių, siurblių detalių, televizoriaus pultelių, riejimosi garsų,

KODĖL
LABIRINTE SLEPIASI
METAMINOTAURAS?¹

Tadas Zaronkis
filosofas

Karolina Rybačiauskaitė
menotyrininkė

Su raudonu siūlų kamuoliu atsidūrusi (-ęs) Dainiaus Liškevičiaus sukonstruotame labirinte klausiau: „O kur pradingsta neapmąstytas menas?“ Galbūt savo laiko kišenėse jį paslepia minotauras – įtarus erdvės prižiūrėtojas, neleidžiantis pasiklysti žemėlapyje, kuriame aiškiai pažymėti įėjimo („Jūs esate čia / Ten galite pasiklysti“) ir išėjimo („EXIT“) laukeliai. Ar labirintas privalo turėti vienintelį išėjimą?

Šiuo metu tebesiformuojanti tendencija siūlyti vieną sprendimą arba vientisos prasmės galimybę, peržengianti postmodernų sutrikimą ir sprendimo suspendavimą prasmių daugio akivaizdoje, priklauso naujai jausmo struktūrai (*structure of feeling*), vis dažniau naudojamai XXI a. kultūrinėms patirtims apibūdinti. Straipsnyje „Pastabos apie metamodernizmą“ („Notes on metamodernism“, 2010) Timotheus Vermeulen ir Robinas van den Akkeris šiai struktūrai įvardyti pasiūlė metamodernizmo sąvoką.

1 Tekstas publikuotas savaitraštyje *7 meno dienos*. Nr. 6 (1112), 2015-02-13. Interneto prieiga: <http://www.7md.lt/daille/2015-02-13/Kodel-labirinte-slepiasi-metaminotauras> [žiūrėta: 2017-07-10].

MINOTAURAS

Dviejų veiksmų 34 paveikslų pjesė

Rein Raud

rašytojas ir mokslininkas

VEIKIANTIEJI ASMENYS:

MINOTAURAS

MINAS, Kretos karalius

ARIADNĖ, jo duktė, Minotauro įseserė

TESĖJAS, Atėnų didvyris

DEDALAS, išradėjas

IKARAS, jo sūnus

CHORAS, jo nariai atstovauja Atėnų merginoms ir jaunuoliams bei visiems kitiems veikėjams, kuriuos pjesės skaitytojai mano esant reikalinga parodyti.

MITAS

Kad ir kaip keista, autoriui beveik nieko neteko prasimanyti, idant mitas išreikštų tai, kas vaizduojama pjesėje. Graikų vyriausiasis dievas Dzeusas andai pamilo Agenoro dukterį, vardu Europa, ir suviliojo ją, pasivertęs dailiu baltu jaučiu. Vėliau jis ištekino Europą už Kretos karaliaus Asterijo, Tektamo sūnaus, ir Asterijas pasidarė trijų Europos sūnų patėviu. Kaip vyriausias jų Minas tapo Kretos kara-

liumi ir kas iš to išėjo, pavaizduota pjesėje. Mino sūnus Androgėjas gyveno Atėnuose ir ten pasižymėjo kaip sportininkas, tačiau jis žuvo, greičiausiai per atsitiktinumą. Keršydamas Minas gviėšėsi užvaldyti Atėnus, bet tai jam nepavyko, tada jis paprašė dievų užleisti Atėnų miestą maru, tatai ir atsitiko. Kaip išpirkos už išsigelbėjimą nuo maro Minas kasmet, anot kitų versijų – kas devyneri metai, iš Atėnų reikia laudavęs septynių merginų ir septynių vaikinių, kurie būdavo siunčiami į labirintą Minotaurui šerti. Kai Atėnų karaliaus Egėjo tariamasis sūnus Tesėjas suaugęs iš savo motinos giminės atkeliavo į Atėnus, jįsai nusprendė drauge su vėl siunčiamų Minotaurui jaunuolių pulkeliu vykti Kretos salon ir išvaduoti Atėnus nuo pražūtingos bausmės. Tai padaryti Tesėjui padėjo Mino duktė Ariadnė, jį pamilusi. Pjesė iš esmės remiasi žinomąja mito versija, bet ji toli gražu ne vienintelė: anot Atėnų IV amžiaus istoriko Filochoro, Tesėjas Kretoje dalyvaavęs sportinėse žaidynėse ir visose jų rungtynėse nugalėjęs geriausią Kretos atletą, valdovės numylėtinį Taurą. Tai leido Minui nusikratyti Tauro, tad atsidėkodamas karalius atleido Atėnus nuo tolesnės prievolės siųsti Minotaurui aukas.

Iš kitų mitinių veikėjų pjesėje minima Fedra, Ariadnės sesuo. Ji, vėliau ištekejusi už Tesėjo, pamilo savo posūnį Hipolitą.

Šiam neatsakius į jos jausmus, Fedra nusizudė, palikusi šmeižikišką laišką, kurio pastūmėtas Tesėjas liepė nužudyti savo sūnų. Ariadnės ir Fedros teta iš motinos pusės buvo burtininkė Kīrkė, kuri, kaip yra žinoma, grįžtantį namo Odisėją ir jo palydovus mėgino paversti kiaulėmis.

Vienintelis grynai prasimanytas dalykas pjesėje yra Mino kolekcijos.

PIRMAS VEIKSMAS

I LABIRINTAS

MINOTAURAS. Aš noriu kalbėti. Aš noriu reikšti rišlias mintis. Aš noriu būti suprstas. Aš negaliu būti suprstas, nes esu vienišas. Aš visą laiką suku ratus šiuo labirintu. Aš esu įpratęs prie vienatvės. Aš susitaikiau su mintimi, kad taip ir turi būti. Aš norėčiau būti kur kitur. Aš noriu laukan. Aš nesugebu reikšti rišlių minčių. Aš tai žinau. Rišlios mintys mane vargina. Nuo jų niežti man ragus tikraja to žodžio prasme. Tada aš užsigeidžiu ką nors badyti ar ką nužudyti. Tasai jausmas yra labai nemalonus.

II UOSTAS

Kretos gyventojai atėjo pasitikti atplaukiančio iš Atėnų laivo. Tame laive, be kita ko, yra septynios merginos ir septyni vaikinai, siunčiami aukoti Minotaurui. Tarp tų vaikinių yra Tesėjas.

MINAS. Sveiki atvykę svetingon Kretos salon. Aš vardu Minas, esu šios salos karalius.

TESĖJAS. Labai malonu. Tesėjas.

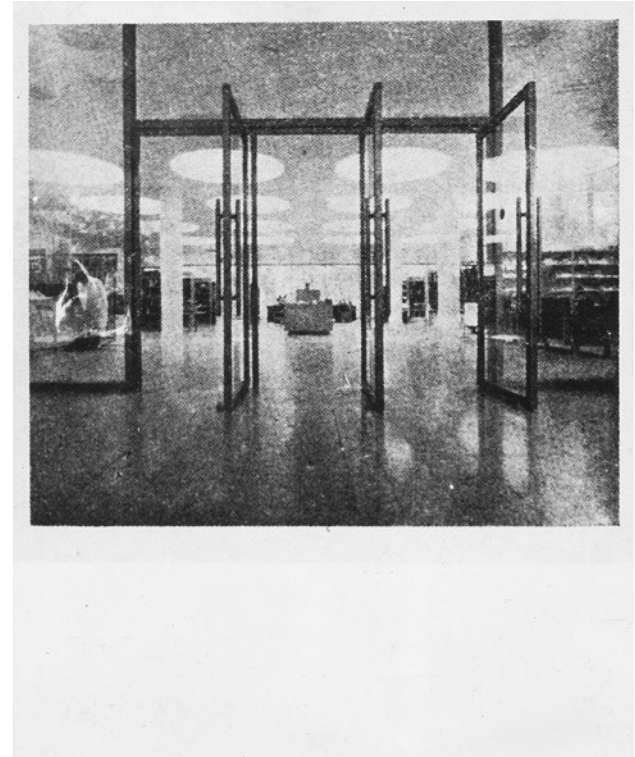
MINAS. Malonumas abipusis. Esu apie jus labai daug girdėjęs, ir jūs mane sudominote.

TESĖJAS. Ką čia.

MINAS. Nebūkite pernelyg kuklus. Stačiai nuostabu, kaip jūs atmokėjote tam nevidonui Prokrustui. Tai buvo ne žygdarbis, o meno šedevras. Deja, negaliu niekuo tokiu pasigirti.

TESĖJAS. Mano manymu, tokiomis aplinkybėmis aš pasielgiau nepaprastai apdairiai.

MINAS. Galimas daiktas. Turiu prisipažinti, kad man pačiam niekad nėra tekę su tokiomis aplinkybėmis susidurti.

apie autorių

Dainius Liškevičius (g. 1970 m. sausio 17 d. Kaune, nuo 1990 m. gyvena Vilniuje) yra vienas ryškiausių „lūžio kartos“ Lietuvos menininkų, kūryboje naudojančių tarpdisciplinines išraiškos priemones. 1996 m. Liškevičius baigė skulptūros studijas Vilniaus dailės akademijoje, bet jau 1994 m. dalyvavo Soroso šiuolaikinio meno centro parodoje „Duona ir druska“ ir laimėjo įdomiausio jaunojo menininko prizą. 1998 m. jis įstojo į ką tik susikūrusią Lietuvos tarpdisciplininio meno kūrėjų sąjungą.

Ankstyvosiose skulptūrinėse instaliacijose cituodamas popkultūros reiškinius Liškevičius provokavo žiūrovus kvestionuoti sustabarėjusius įsitikinimus, bet tarsi žaisdamas ir nieko rimto

neteigdamas („Stereotipiniai mirties įvaizdžiai“, 1995; „Dievas – dvasinis žmogaus atrakcionas“, 1996; „Metafizinis nemalonumas“, 1997). Dar paslaptingesni buvo jo performansų pranešimai: stovėdamas ant Kauno pilies bokšto jis penkias minutes rodė kryptį savo gimtajam miestui („Vėjarodė“, 1996), išsitemė veidą šokoladu ir nusivalė Lietuvos trispalve, nepastebimai virsdamas kitu asmeniu („Kliksas / Restartas“, 2000), sukūrė dūmų skulptūrą ant „Fluxus“ ministerijos stogo („Vienos minutės Jurgio Mačiūno portretas, sakantis CIAO!“, 2010), pagulėjo ant kelių rašytojai Žemaitėi tarsi jos miręs sūnus („Pieta“, 2013), nuo 1999 m. iki šiol minutę pastovi ant galvos aplankytų miestų vietose ir nusifotografuoja („Pasaulio centrai / Enjoy yourself“).

Liškevičiaus interaktyvių instaliacijų ideologines šaknis galima atsekti Guy Debord'o veikale „Spektaklio visuomenė“ ir Situacionistų internacionalo judėjime. Jis kuria ir čia pat ardo spektaklio iliuziją ironizuodamas didingas idėjas ir „išdurdamas“ žiūrovą: priėjus prie įprastų stiklinių durų, jos ne atsidaro, bet užsidaro („In / Out“, 1999), atsigulus ant balto skritulio, svajonė per kultūrą pasiekti katarsį neišsipildo („High Culture Unexplored Dream“, 2004). Menininkas lyg ir siūlo paslaugas, estetišką aplinką, tikrus daiktus, bet greitai paaiškėja, kad tai – tik apgaulingas blizgesys, mums sukurtas spektaklis, kurio iš anksto numatytą laukimą jis išryškino fotografuodamas teatrų interjerus („Erdvės I–VIII“, 2001). Tad Liškevičiaus posūkis į scenografiją nėra atsitiktinumas, kaip ir 2011 m. gautas „Auksinis scenos kryžius“ „už drąsą atsiverti ir konceptualią teatrinę formą“, kartu su Oskaru Koršunovu kuriant spektaklį „Dugne“.

Apie 2005-uosius menininko dėmesys ėmė vis labiau krypti į asmeninę biografiją ir artimiausią aplinką. Jis įtraukė šeimą į chao-

so ar monumentų kūrimą iš buities („Gyvenamasis kambarys / Gyvybinė erdvė“, 2005–2010), o projekte „Muziejus“ (2012) ilgą laiką kolekcionuoti daiktai jam padėjo perkonstruoti sovietmečio istoriją, politinio protesto aktuose atrandant uždraustų meninių eksperimentų šaknis (šis kūrinys 2015 m. atstovavo Lietuvai 56-ojoje Venecijos bienalėje). Iš „atsitiktinių“ vaizdų bei daiktų sukurta naujausia trilogija „Trylikto taško projekcija“ (2013), „Labyrinthus“ (2014) ir „Exit / Resurrection“ (2015) atskleidžia nematomus kasdienybės ir fikcijos saitus, ant kurių metmenų audžiami mūsų tikėjimai ir gyvenimo projektai.

apie kūrinį

Dainiaus Liškevičiaus kūrinys „Labyrinthus“ pirmą kartą pristatytas 2014 m. Vilniuje. Šiuolaikinio meno centro didžiojoje salėje iš tamsiai pilkų plokščių buvo sukonstruotas kvadratinio plano statinys, suskirstytas į 16 kambarių. Kiekviename jų stovėjo iš kasdinių daiktų, spaudinių, radinių sukomponuoti objektai, apsaugoti stikliniais gaubtais, o sienas puošė kalnų ir interjerų fotografijos. Įėjęs į labirintą žiūrovas iš įprastos erdvės pateko į vaizduotės ir sapnų teritoriją, kurioje padėjo susigaudyti (o gal klaidino) gidas – iš citatų sudaryta knygelė, siūlanti ir autoriaus maršrutą. Instaliacijos ir tekstų visuma kūrė alogišką pasakojimą, siejantį žmogaus būtį su istorija ir kosmoso procesais, brėžiantį amžinybės projekciją.

apie knygą

Ši knyga – tai nauja kūrinio versija. Jos pirmoji dalis yra Dainiaus Liškevičiaus sukonstruota citatų knygelė „Labyrinthus“ kaip kūrinio gidas žiūrovui, šioje knygoje tampanti literatūriniu *ready-made*. Antroji knygos dalis siūlo virtualiai užėiti į spalvotų vaizdų galeriją, kur paslėpti daiktai, ir paklaidžioti po labirinto kambarius. Trečioji dalis yra tekstų labirintas. Dailės kritikė Agnė Narušytė sprendžia daiktų rebusus naudodamasi citatų knyga, bet atsakymų neišduoda. Mįslės įmena rašytoja ir menininkė Paulina Pukytė, bet naujais klausimais vėl paklaidina. Poetas, eseistas ir dramaturgas Rolandas Rastauskas sužaidžia literatūrinį pokerį pavertęs žodžiais skyrybos ženklų kariauną. Meno istorikė Tojana Račiūnaitė prisiminimų kambariuose išgyvena šventumo ir mirties *tremendum*. Poetė, eseistė ir menininkė Ieva Gudmonaitė ieško išėjimo ne tik iš šio, bet ir iš meno labirinto. Filosofas Tadas Zaronskis ir menotyrininkė Karolina Rybačiauskaitė dabarties mene aptinka metaminotaurą. Bet jis čia visada buvo ir bus – tai paaiškėja estų rašytojo Reino Raudo pjesėje „Minotauras“ (lietuviškai publikuotas žurnale „Krantai“ 1996 m.), jau tada vedusioje į Dainiaus Liškevičiaus „Labyrinthus“. Tekstai ragina vis grįžti prie objektų ir taip visos trys dalys persidengdamos sukuria daugiasluoksnį pasakojimą. Į šią kelionę galima leistis klausantis dainos „Kalnų saktė“ (1972), surinkus knygos pradžioje esančią nuorodą į *YouTube*.

Liškevičius D.

Li 34 Dainius Liškevičius

Labyrinthus

Sudarė Dainius Liškevičius, Agnė Narušytė / tekstai Dainius Liškevičius, Agnė Narušytė, Paulina Pukytė, Rolandas Rastauskas, Tojana Račiūnaitė, Ieva Gudmonaitė, Tadas Zaronkis, Karolina Rybačiauskaitė, Rein Raud / kalbos redaktorė Rita Markulienė / fotografijos Arturas Valiauga, Dainius Liškevičius, Donatas Gendvila / vaizdų redaktorius Arvydas Maknys / dizainas Jurgis Griškevičius, Dainius Liškevičius

Knygą parengė „M puslapiai“

Išleido leidykla LAPAS

Spausdino BALTO print

Platina leidykla LAPAS

lentyna@leidyklalapas.lt

© Dainius Liškevičius, 2018

ISBN 978-609-8198-05-8

Knygos leidybą iš dalies parėmė Lietuvos Respublikos kultūros ministerija ir Lietuvos kultūros taryba

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA